

VÕTA kasutamise kogemused ja arenguvõimalused

Uuringu põhitulemused

Kats Kivistik
Balti Uuringute Instituut
22. jaanuar 2026

Uuringu eesmärk

- **Saada ülevaade:**
 - õppijate teadlikkusest VÕTA-st
 - osaliste VÕTA-ga seotud hoiakutest
 - VÕTA kasutajate ja mittekasutajate profiilist
 - kasutajate kogemustest
 - VÕTA kasutamise põhjustest
- **Pakkuda võimalusi, kuidas VÕTA süsteemi paremaks muuta ja kuidas seeläbi toetada elukestvat õpet**

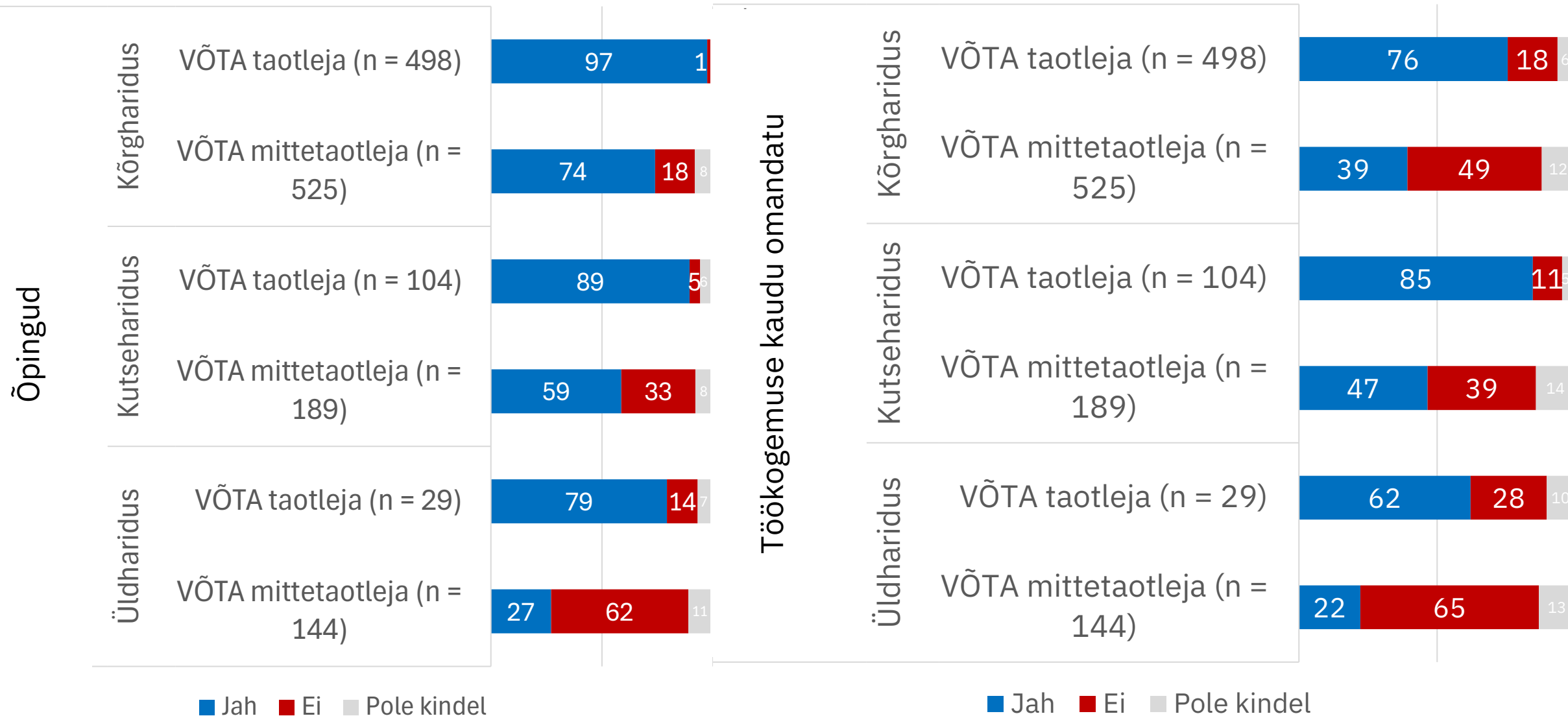
Meetodid

- **Sissejuhatav infokogumine:** intervjuud, VÕTA-ga seotud seminarid-koolitused
- **Sekundaarallikate ülevaade:** juhendmaterjalid, uuringuaruanded, lõputööd jms
- **Teiste riikide kogemuse ülevaade**
- **EHIS-e ja Haridussilma andmete analüüs**
- **Kirjalikud andmepäringud:** kõrg-, kutse- ja mittestatsionaarse üldhariduse pakkujad (34 vastust), kutsekoja andmestik (105 kutset)
- **Intervjuud sidusrühmadega:** VÕTA nõustajad, hindajad, kutse andjad, õpilaste esindajad (50 osalejat)
- **Sihtrühma küsitlus:** 1489 vastanut, sh 631 taotlejat ja 858 mittetaotlejat
- **Intervjuud sihtrühmadega:** 33 taotlejat ja mittetaotlejat
- **Päevikumeetod ja järelintervjuud:** 4 taotlejat
- **Töötuba VÕTA muudatusettepanekute arutamiseks:** 24 osalejat

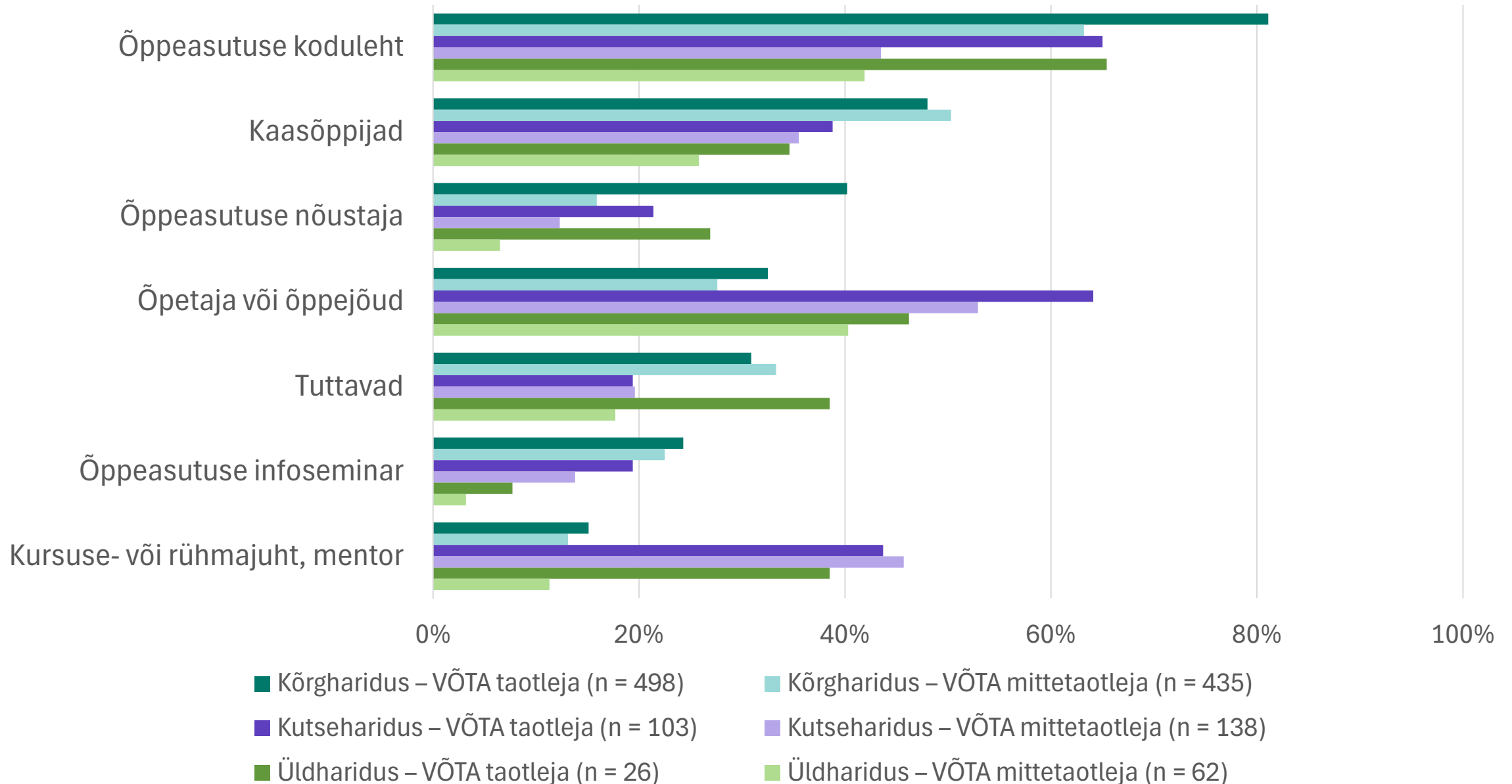
VÕTA kasutajate profiil

- VÕTA kasutajad: u 7–8% õppijatest + mitteametlik VÕTA
- Kõrg- ja kutsehariduses on aktiivsemad VÕTA taotlejad
 - naised
 - 25 a ja vanemad õppijad
 - varasema kõrgharidusega
 - tervise ja heaolu valdkonnas õppijad
 - enda erialal töötavad üliõpilased
 - kõrghariduses erialase töökogemusega, kutsehariduses erialase töökogemusega
 - suhtluskeelena eesti keelt kõnelevad õppijad
- Üldhariduses on aktiivsemad
 - pigem naised, vanuses 36+, muu suhtluskeelega (pole statistiliselt olulised tulemused!)
- Mittetaotlejad
 - õppijad, kes pole VÕTA võimalustest üldse teadlikud
 - õppijad, kellel pole varasemaid õpinguid või kogemusi, mida üle kanda
 - õppijad, keda on takistanud rohkem või vähem põhjendatud piirangud
 - õppijad, kes on otsustanud ise mitte taotleda

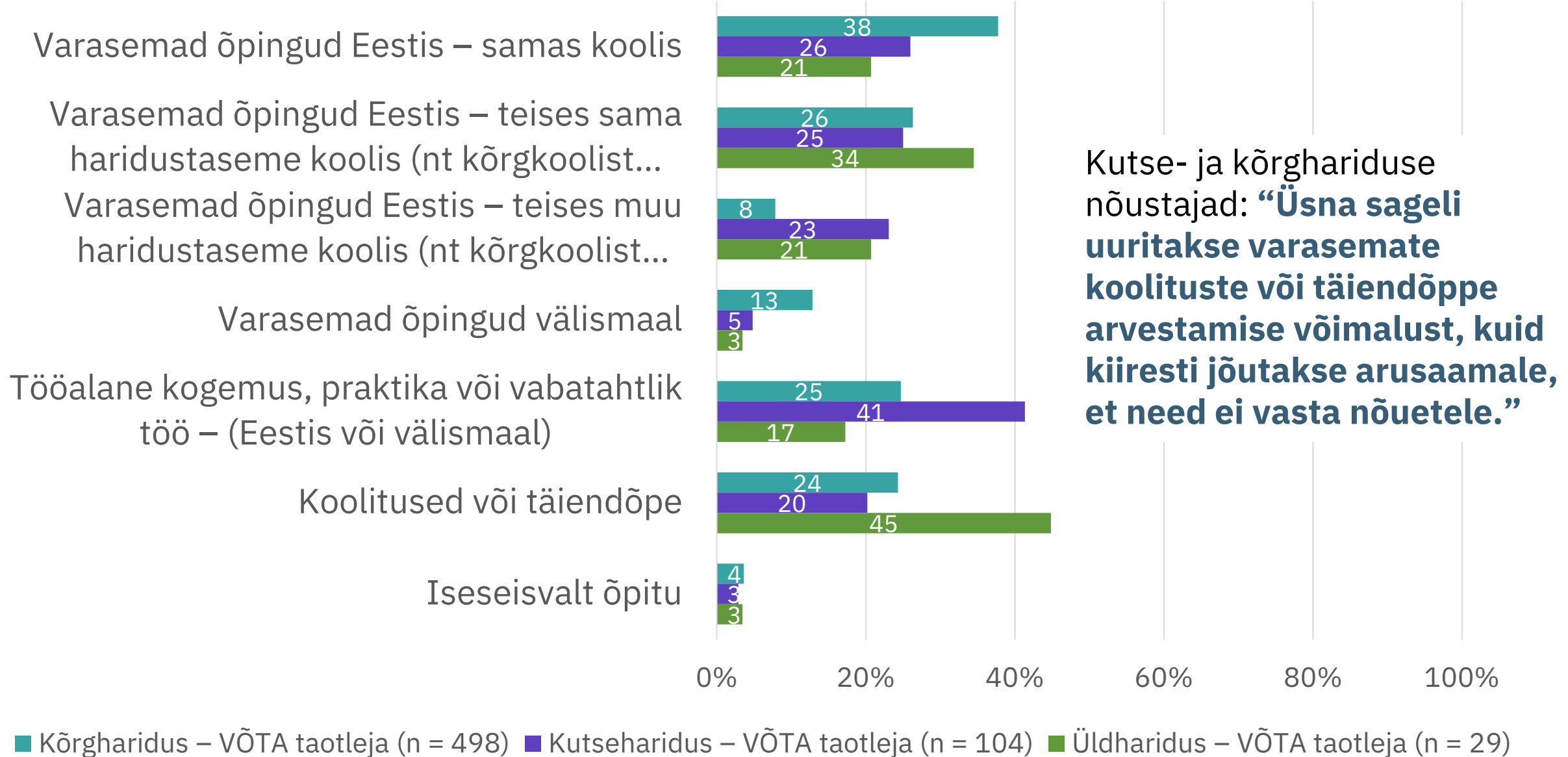
Teadlikkus eri kogemuse arvestamisest VÕTA-ga

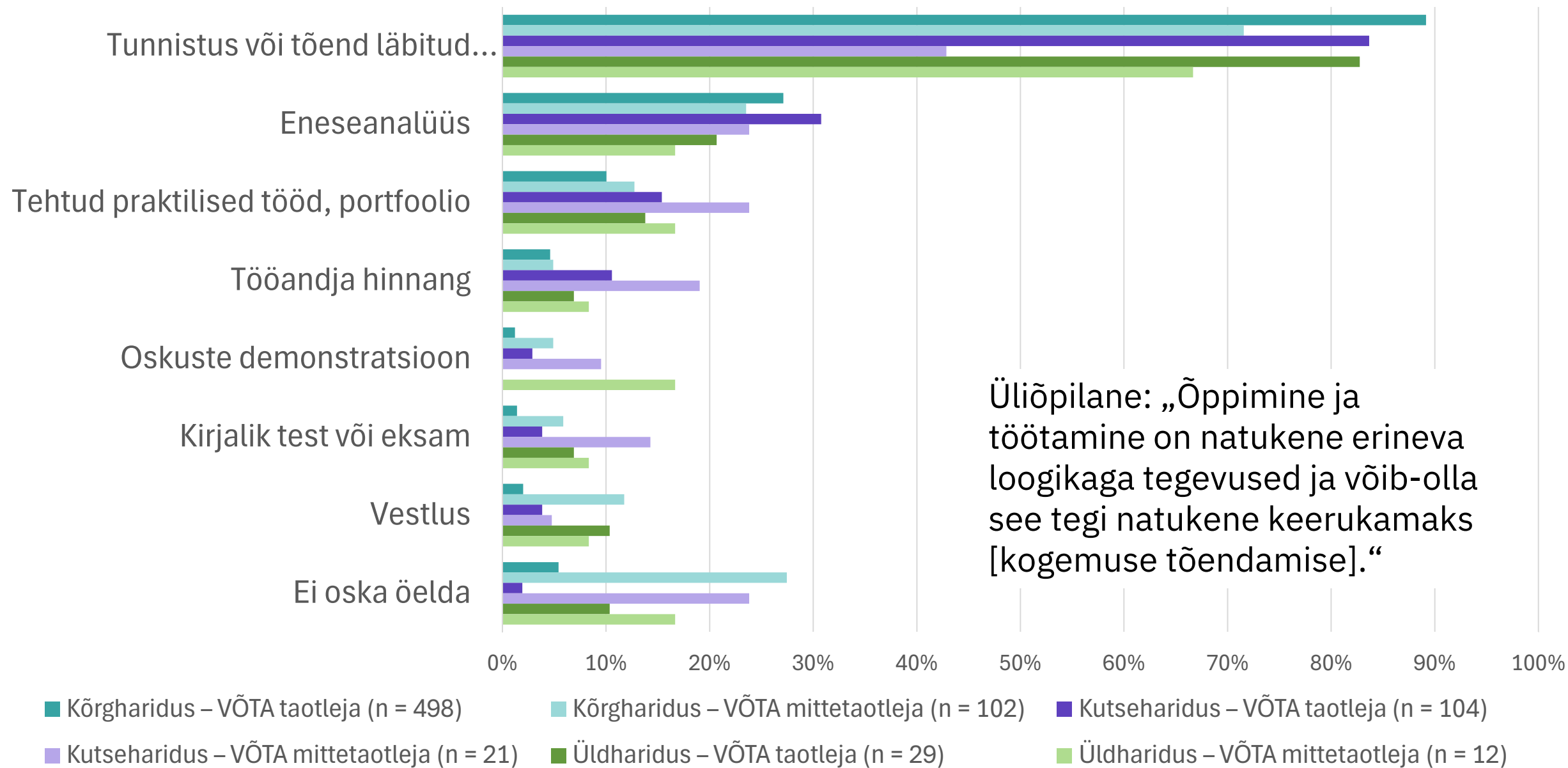
Kust saadakse infot VÕTA kohta?

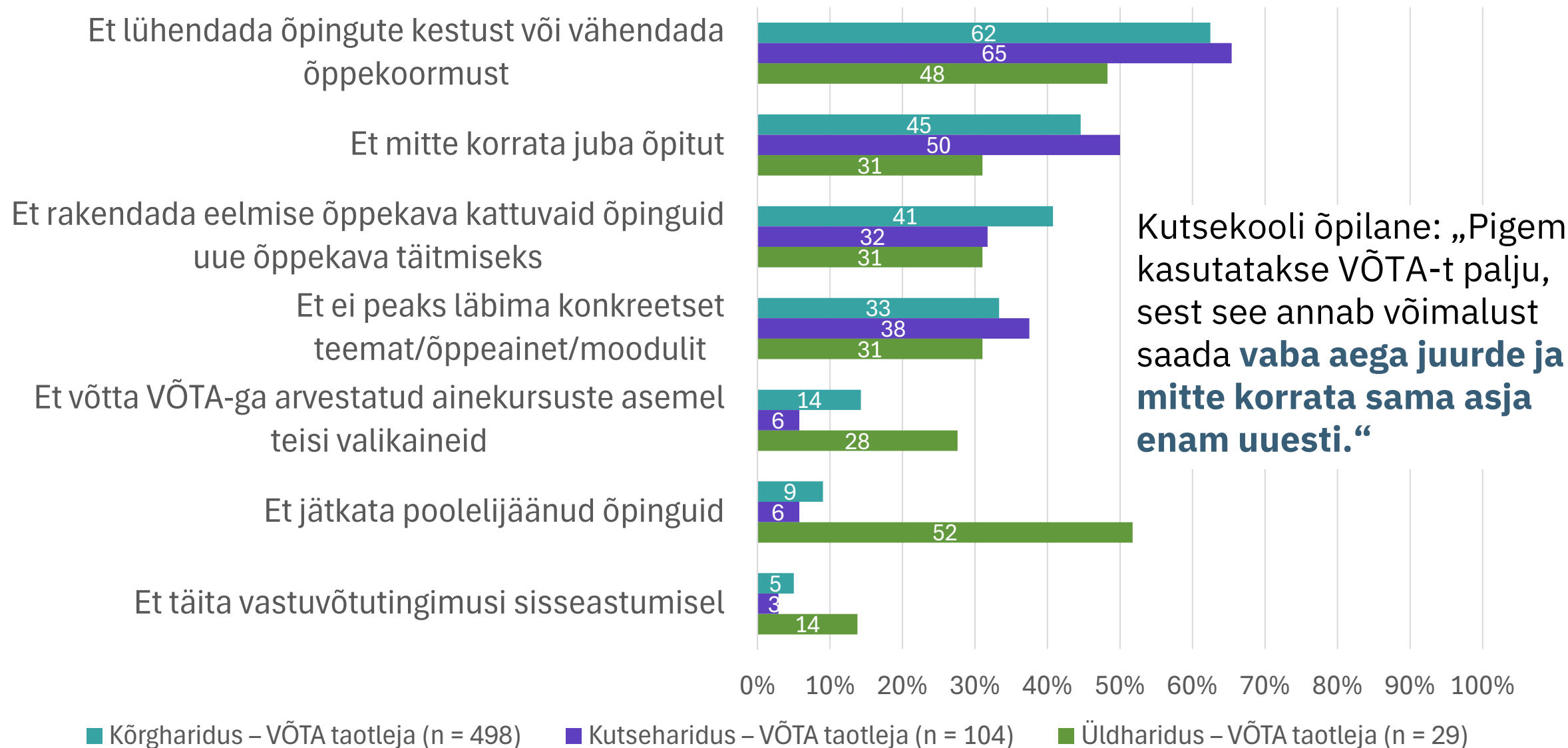
Milliseid kogemusi soovitakse VÕTA-ga arvestada?

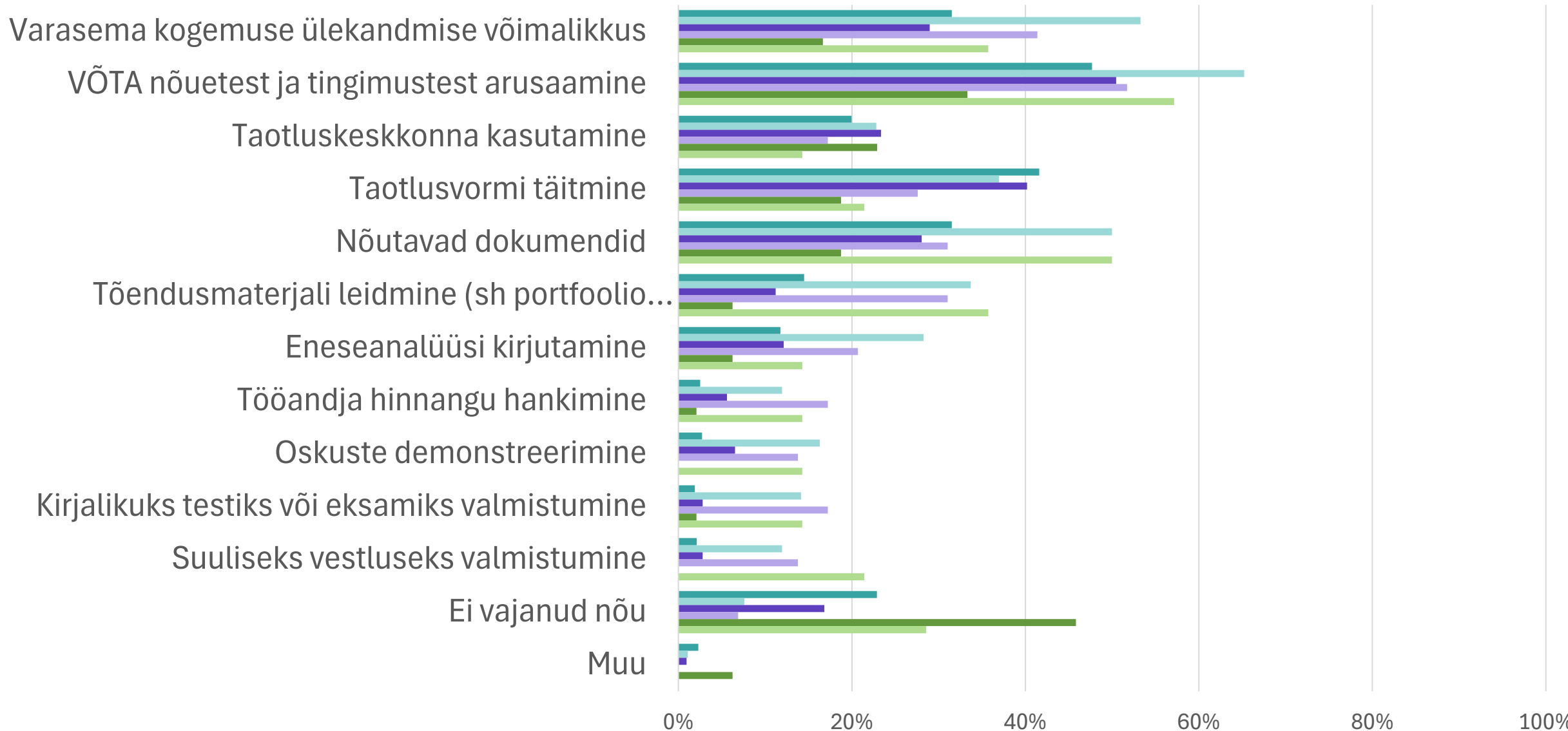
Varasema kogemuse tõendamine

Mis eesmärgil soovitakse oma kogemust üle kanda?

Mis teemadel vajatakse nõu enne taotlemist või taotlemise ajal?

Kõrgharidus – VÕTA taotleja (n = 498)

Kõrgharidus – VÕTA mittetaotleja (n = 102)

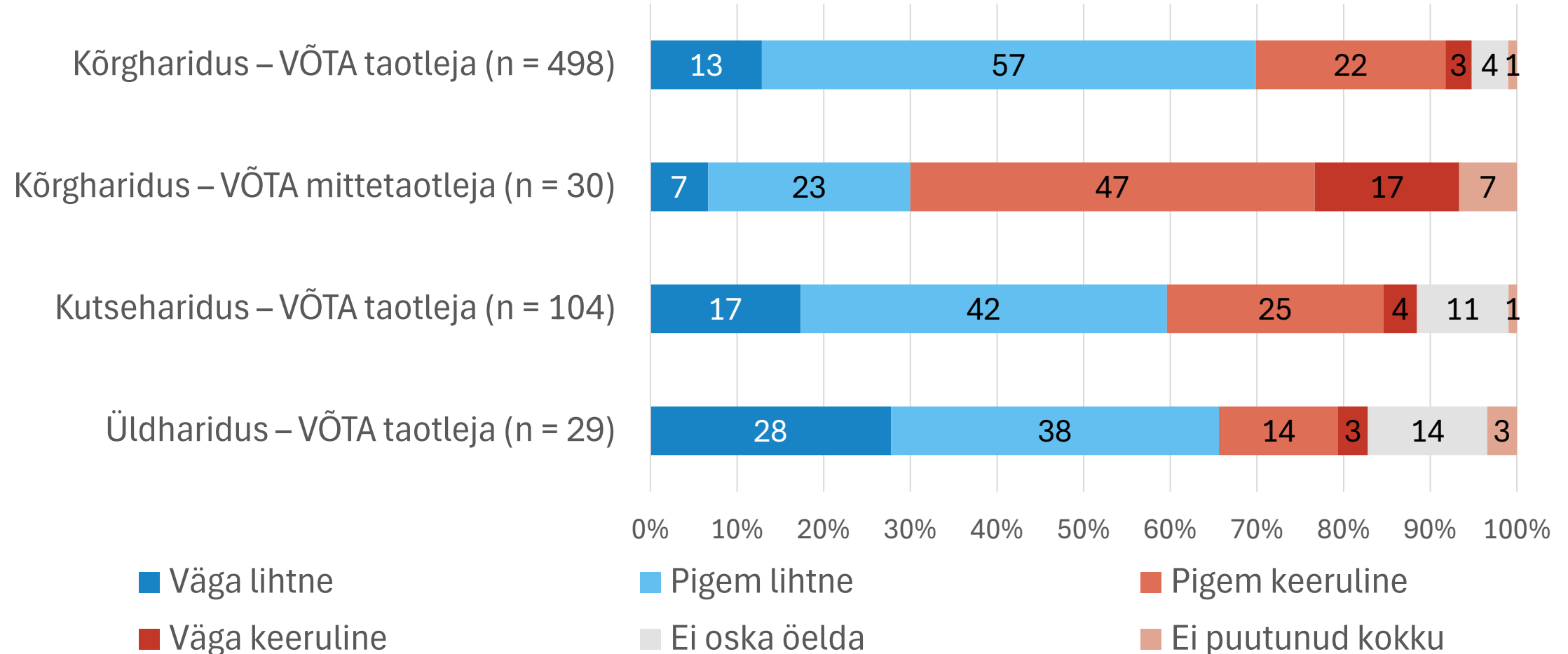
Kutseharidus – VÕTA taotleja (n = 104)

Kutseharidus – VÕTA mittetaotleja (n = 21)

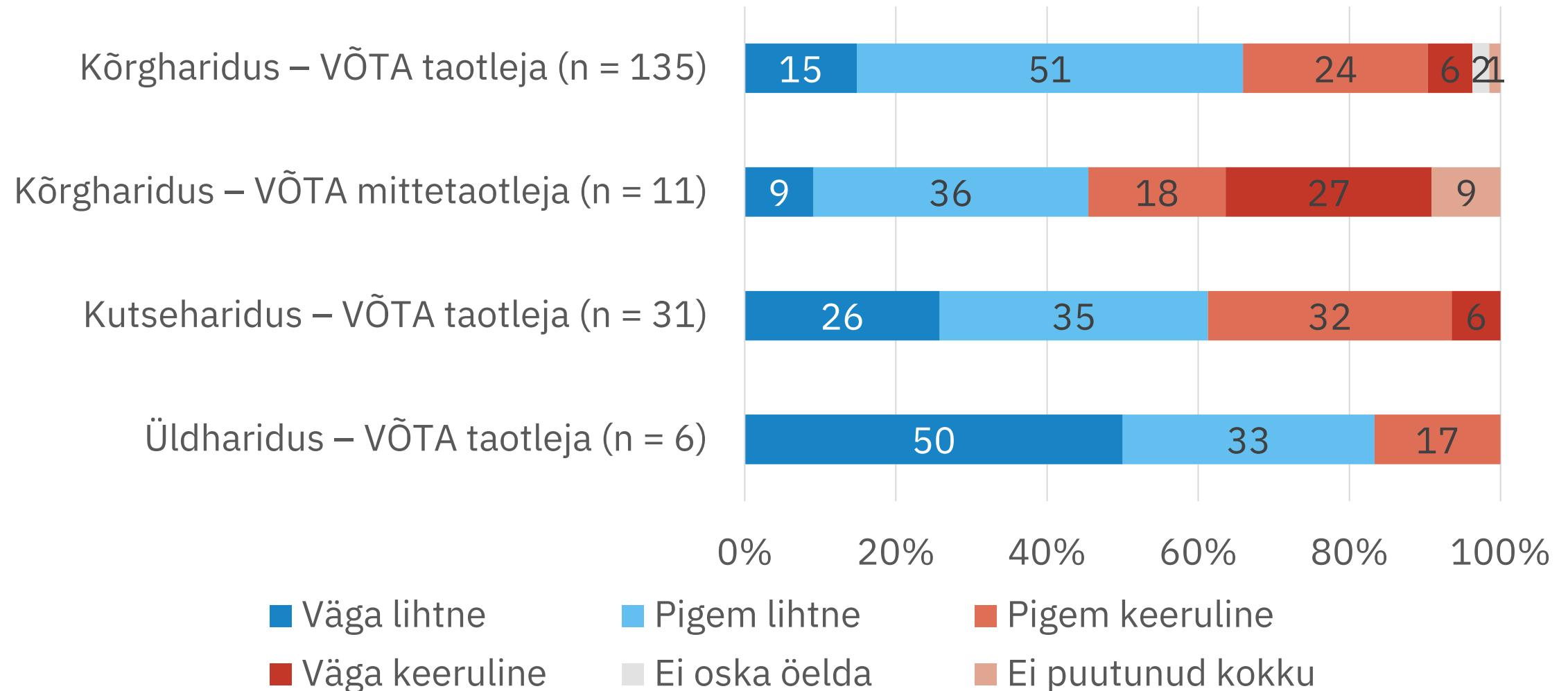
Üldharidus – VÕTA taotleja (n = 29)

Üldharidus – VÕTA mittetaotleja (n = 12)

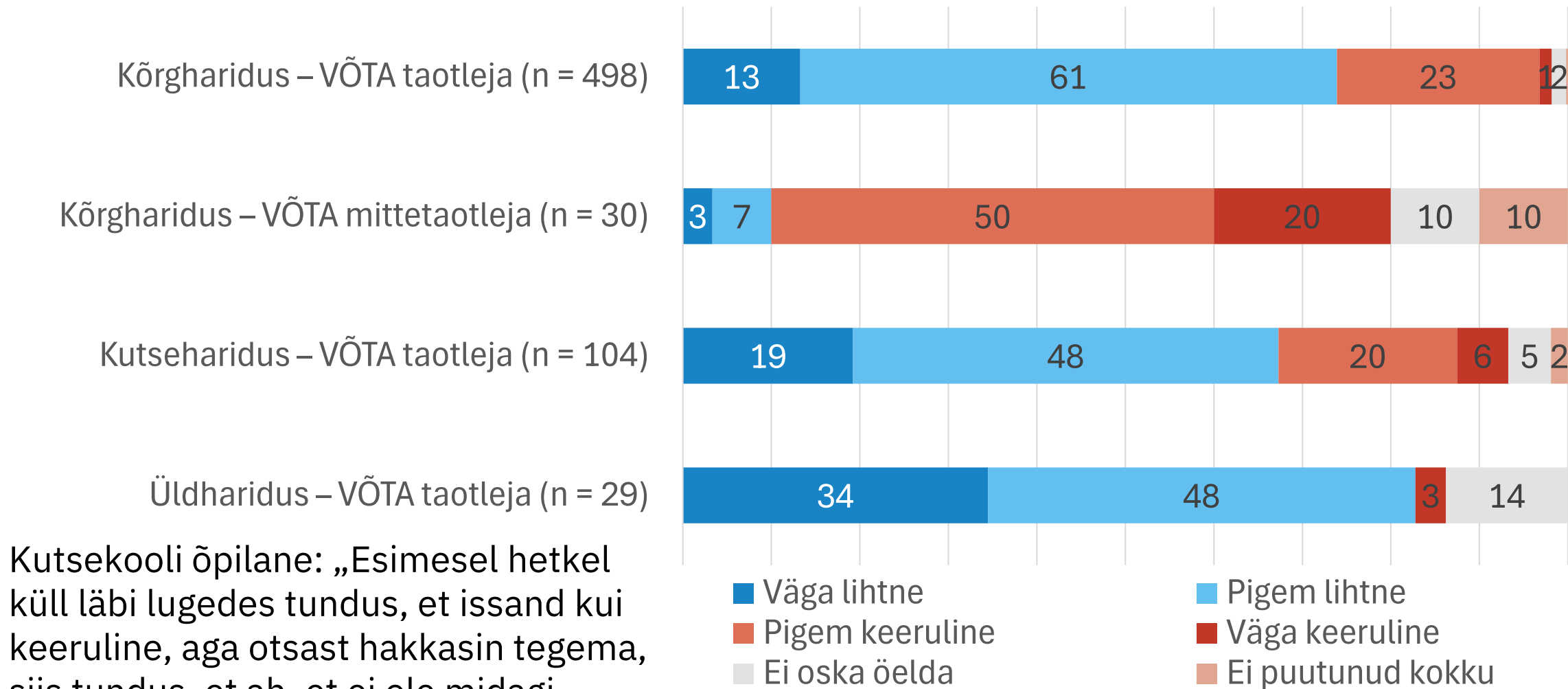
Kui keeruline oli VÕTA nõuetest ja tingimustest aru saada?

Kui keeruline oli eneseanalüüs?

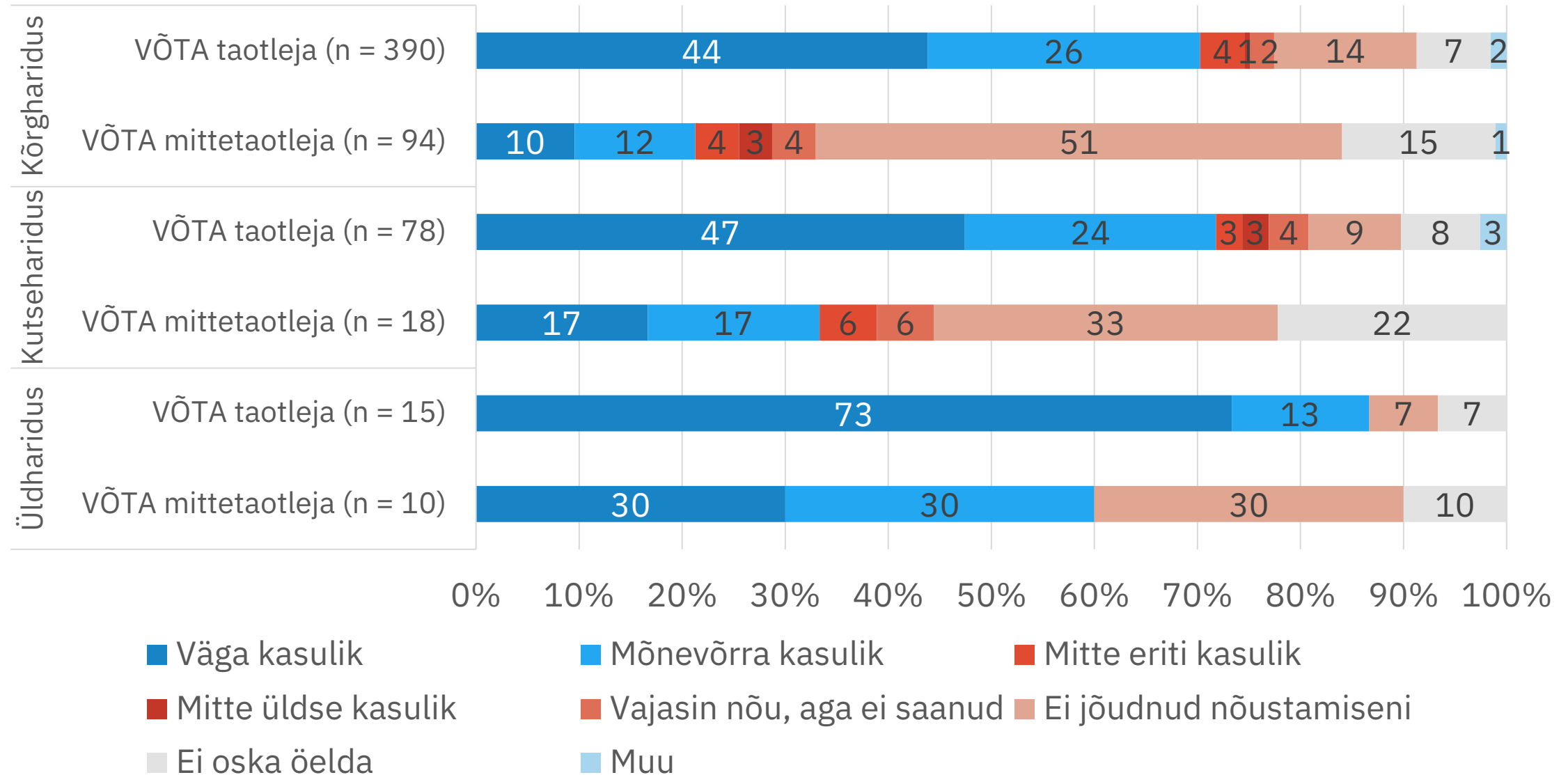

Kui keeruline oli kogu VÕTA taotlemise protsess?

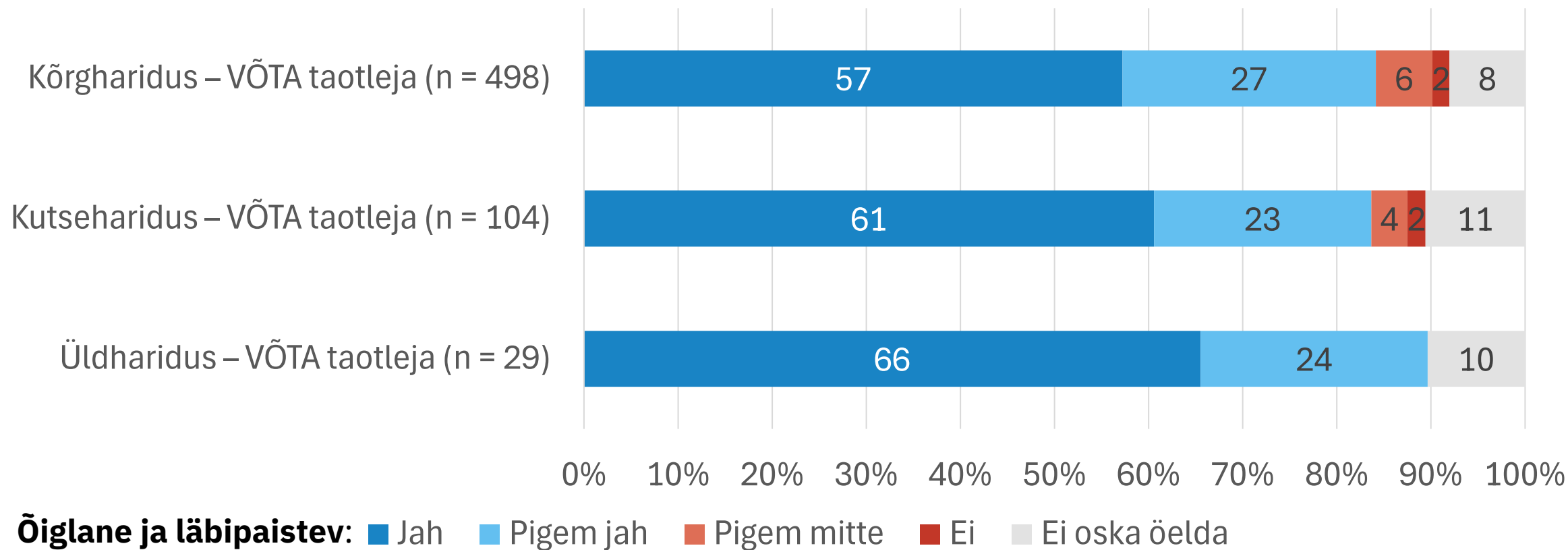

Kutsekooli õpilane: „Esimesel hetkel küll läbi lugedes tundus, et issand kui keeruline, aga otsast hakkasin tegema, siis tundus, et ah, et ei ole midagi hullu.“

Kuidas hinnatakse VÕTA nõustamist enne taotlemist või taotlemise ajal?

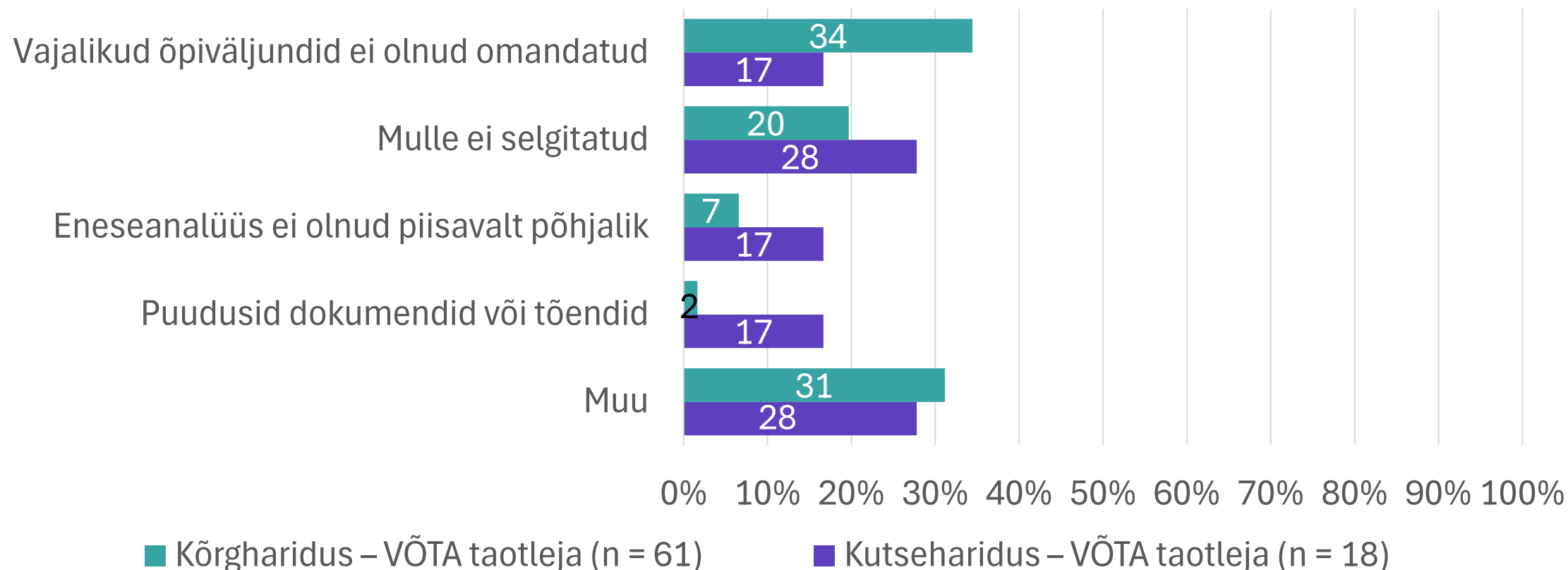

VÕTA hindamise läbipaistvus ja kasulikkus

Üle 90% kõigist haridusastmete taotlejatest leidis, et see oli nende jaoks **kasulik**.

Mis põhjusel jäeti taotlus rahuldamata?

Kutsekooli hindaja: „[...] on olukordi, kus tõendusmaterjalid ja asjad on olemas, teiste koolide poolt siis on ära hinnatud, **aga erialaõpetaja on ütelnud, et tegelikult ta ei oska seda asja.** Või on siis see, et on meelest läinud, ehk on tekkinud mingi vahe sisse, ehk pikem aeg siis õpingute vahel.“

Miks ei arvestata VÕTA-ga oma kogemust?

Ma ei ole kindel, kas minu kogemusi saab õpingutes...

Ma ei tea, kuidas see täpselt käib

Ei soovi tasu maksta

Taotlemise protsess tundub keeruline

Soovin saada uusi teadmisi ja vastava ainekursuse...

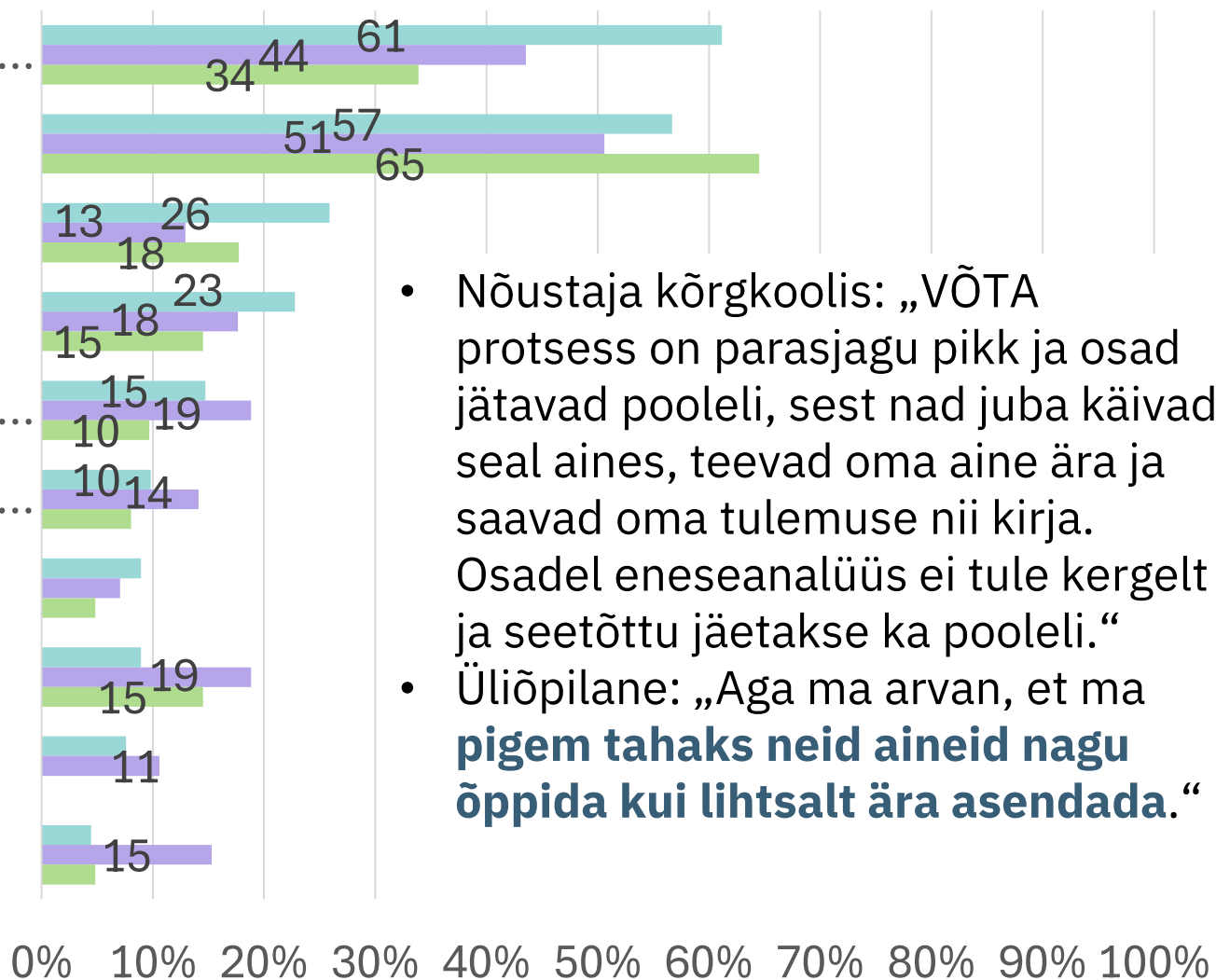
Õppekavas ei ole ainet, mille õpiväljundid hõlmaks...

Taotlus nõuab liiga palju aega ja vaeva

Soovin õpet läbida koos kaasõppijatega

Soovin stipendiumile kandideerida

Soovin normaalõppekoormust säilitada

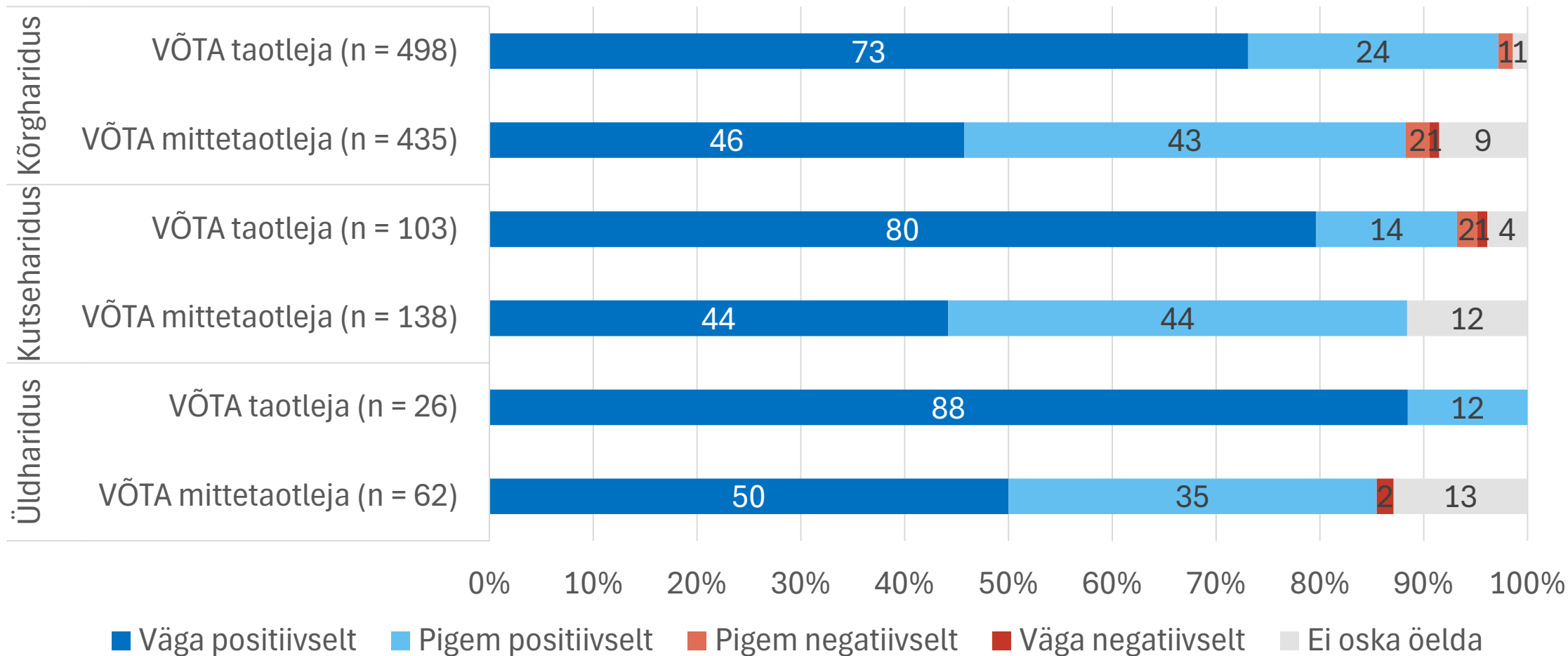

■ Kõrgharidus – VÕTA mittetaotleja (n = 224) ■ Kutseharidus – VÕTA mittetaotleja (n = 85)

■ Üldharidus – VÕTA mittetaotleja (n = 62)

- Nõustaja kõrgkoolis: „VÕTA protsess on parasjagu pikk ja osad jätavad pooleli, sest nad juba käivad seal aines, teevad oma aine ära ja saavad oma tulemuse nii kirja. Osadel eneseanalüüs ei tule kergelt ja seetõttu jäetakse ka pooleli.“
- Üliõpilane: „Aga ma arvan, et ma **pigem tahaks neid aineid nagu õppida kui lihtsalt ära asendada.**“

Kuidas suhtute VÕTA-sse kui varasema kogemuse arvestamise võimalusse?

Üliõpilane: „VÕTA aitab aega ja ressursse kokku hoida, samas annab see tunde, et sinu eelnev pingutus loeb ja on väärtustatud.“

Olulisemad järeldused

- VÕTA on Eestis tuntud, kuid rakendamine on ebaühtlane ja elukestva õppe toetamisel alakasutatud.
- Koolide arusaamad ja tavad VÕTA rakendamise võimalustest on erinevad, sõltuvad varasema kogemuse liigist.
- VÕTA kasutamine on püsinud stabiilsena, taotleb u 8% õppijatest kõrghariduses ja 7% kutsehariduses.
- Peamiselt formaalsete õpingute ülekandmine; töökogemus, täienduskoolitused ja iseseisev õpe jäävad tihti arvestamata.
- Õppijate peamised VÕTA kasutamise eesmärgid: õppekoormuse vähendamine, õpingute lühendamine ja juba omandatud teadmiste kordamise vältimine
- Teadlikkus ja kasutus on kõrgeim kõrghariduses, kuid madalam kutse- ja üldhariduses, eriti nende seas, kes VÕTA-t ei kasuta.
- Nõustajatel on protsessis võtmeroll, kuid nõustamise kättesaadavus ja kvaliteet varieerub.
- Hindamisega ollakse rahul, kuid hindamisprotsessi metoodika ja otsuste tagamaad on tihti ebaselged.
- Segadus ja teadmatus (tingimusest) vähendavad VÕTA kasutamist.

Lühidalt mõned soovitused

- Täpsustada ja ühtlustada haridusasutuste VÕTA kord ja/või selgitada piiranguid, ootuseid, protsessi, tähtaegu, võimalikke erandeid jne
- Vaadata üle teavitustegevus teadlikkuse suurendamiseks ja hoiakute kujundamiseks, arvestades eri sihtrühmade, olemasolevate materjalide ja VÕTA eesmärkidega ning võimalike info pakkujatega (sh tuutorid, karjäärinõustamiskeskused, Töötukassa)
- Vaadata üle nõustajaid, taotlejaid ja hindajaid toetavad tugimaterjalid (sh nende praktilisus)
- Teha koostööd eri asutuste ja osakondadega VÕTA sujuvamaks rakendamiseks asutuste-õppekavade vahel (õppekavade-ainete kattuvus, tingimuste erinevused, head kogemused jne)
- Arutada VÕTA tasu küsimise plusse ja miinuseid ning tasu võimalikku suurust
- Võrreldud riikide eeskujul mõelda
 - VÕTA rakendamisele haavatavate sihtrühmade hulgas, sh uussisserändajad ja vangid
 - Rootsi ja Norra eeskujul digitaalsete platvormide ja tööriistade rakendamisele, sh hindamisel

Uuringu aruanne:

www.ibs.ee/publikatsioonid/votakasutamise-kogemused-ja-arenguvoimalused/

Küsimuste korral kontakt:

Kats Kivistik kats@ibs.ee

Maarja Käger maarja@ibs.ee

Balti Uuringute Instituut

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

